

शोभा कान्तिश्च दीप्तिश्च साधुर्यश्च प्रगल्भता । औ-
दार्यं धैर्यमिहोते सप्तैव स्युरयत्नजाः । पूर्वं भावादयो
धैर्यान्ता दश नायकानामपि सम्भवन्ति किन्तु सर्वेऽ-
प्यमी नायिकाश्रिता एव विच्छिन्तिविशेषं पुष्पान्ति”
तल्लक्षणसुदाहरणं च तत्रैव । “सुक्तात्मस्वाधना धैर्यं
मनोवृत्तिरचञ्चला । यथा “ज्वलतु गगने रात्रौ रात्राव
खण्डकलः शशी दहतु सदनः किं वा मृत्योः परेष
विधास्यति । सम तु दयितः स्नाध्यस्तातो जनन्यमला-
न्या कुलममलितं न त्वेवायं जनो न च जीवितम्”

धीरपत्नी स्त्री धीरः मनोहरः पतमस्याः डीप् । १धरणी-
कन्दे राजनिः २मनोहरपत्नयुक्ते त्रिंस्त्रियां टाप् ।
धीरप्रशान्त पुं “सामान्यगुणैर्भूयान् द्विजादिको धीरप्रशान्तः
स्यात्” सा० द० लक्षिते नायकभेदे यथा मालतीमाधवादौ
माधवादिः ।

धीरललित पुं “निश्चिन्तो मृदुरनिशं कलाप्ररो धीर-
ललितः स्यात्” सा० द० १लक्षिते नायकभेदे यथा
रत्नावल्यादौ वत्सराजादि । २भोडशाक्षरपादके कन्दोभेदे
स्त्री “संकथिता भरौ नरनगाश्च धीरललिता” ट० र० टी० ।
धीरस्तन्य पुं स्त्री धीरः अचञ्चलः स्तन्योऽवयवोऽस्मात् ।
मस्तिष्के हेमच० ।

धीराधीरा स्त्री “धीराधीरा (मध्या) तु रुदितैरधीरा
परुषोक्तिभिः” “धीराधीरा (प्रगल्भा) तु सोल्लु-
गुभाषितैः खेदयेद्वम्” सा० द० उक्ते नायिकाभेदे
असुं नायकम् यथा “अनलङ्कृतोऽपि सुन्दर ! हरसि
सनो मे यतः प्रसभम् । किं पुनरलङ्कृतस्त्वं संप्रति
नखरचतैस्तस्याः” । [यथावत् नैवगुटपार०]

धीरावी स्त्री धीरमवति अथ-प्रीणने अण् डीप् । शिं-
धीरोदात्त पुं “अविकल्पनः क्षमावानतिगम्भीरो महासूक्ष्मः ।
स्थेयान् निगूढमानो धीरोदात्तो दृढव्रतः कथितः”
सा० द० लक्षिते नायकभेदे “अविकल्पनोऽनात्मस्वाधकारः
महासूक्ष्मो हर्षशोकाद्यनभिभूतस्त्रभावः । निगूढमानो
विनयच्छन्नगर्वः । दृढव्रतोऽङ्गीकृतनिर्वाहकः” सा० द०
यथा रामयुधिष्ठिरादि ।

धीरोद्धत पुं “मायापरः प्रचण्डचपलोऽहङ्कारदर्पभूयिष्ठः ।
आत्मस्वाधानिरतो धीरैर्धीरोद्धतः कथितः” सा० द० लक्षिते
१नायकभेदे यथा भीमसेनादिः । कर्म २धैर्यान्वितोद्धते
च “धीरोद्धतः पापकारी व्यसनी प्रतिनायकः” सा० द०

धीरोष्णिन् विश्वदेवभेदे । “शैलामः परमक्रोधी धीरोष्णी

भूपतिस्तथा” भा० अतु० ८१ अ० । विश्वदेवनामोक्तौ
धीर्यं त्रिं धीरे भवः “भवे कन्दसीति” पा० यत् । कातरे
माधवः “पाक्या चिदसवो धीर्याः” ऋ० २।२७।११ ।
“धीर्याः कातराः” इति भाष्यम् ।

धीलटि स्त्री लट-बाल्योक्तौ इन् धिया कर्मणा लटिः ।
कर्मणा बाल्योक्तियुतायाम् । इहृतरि चाराम् ।

धीवत् त्रिं धीरस्यस्य मत्तप् वेदे मस्य वः । बुद्धियुक्ते “धी-
वतो धीवतः सखा” ऋ० ६।५।१२ “धिया धीवन्तो
असपन्न तत्सवः” ऋ० ७।८।१८ ।

धीवन् त्रिं ध्यै-कनिप् संप्रसारणम् । १ध्यानयुक्ते २कर्मयुक्ते
उणादिकोषः । स्त्रियां “वनो र च” पा० डोप् रश्वा-
न्नादेशः । धीवरी बद्धप्रीहो डीप् रश्वा वा । बद्धधी-
वरी बद्धधीवा ।

धीवर पुं स्त्री दधाति मत्स्यान् जित्वरेत्यादिना नि० ।
१कैवर्त्ते २तद्भाष्यायां स्त्री डीप् । सा च बुद्धिकर्मभ्यां
युतस्त्रियाम् धीवरशब्दे दृश्यम् ।

धीशक्ति स्त्री इत० बुद्धेयुषे अमरः धीगुणशब्दे दृश्यम् ।
धीसचिव पुं धियि बुद्धौ मन्त्रणादौ सचिवः धीप्रधानः
सचिवो वा शाकत० मन्त्रणानिपुणे मन्त्रिणि धीसखा
धीसहायादयोऽप्यत्र ।

धु कम्पने अक० चालने सक० स्त्रादि० उभ० कनिट् । धुनोति धुनुते
पर० सिचि इट् सुग० अधावीत् पा० निट् दुधाव दुधुविध
दुधोध दुधुविव दुधुवे । धोष्यति “धूनोति चम्पकवनानि
धुनोत्यशोकम्” कविरहस्यम् । अयं दीर्घान्तोऽपि स
वेट् प० सिचि नित्ये ट् पा० अधावीत् अधविट् अधोष्ट
क्तादिनियमात् किति षिठि नित्यमिट् दुधु-
विव । यत्किं तु दुधुविध दुधोध । धविष्यति ते धोष्यति
ते । उभयोः धू(धु)तः । “धुन्वन् सर्वपथीनं खे वितानं
पक्षयोरसौ” “तानधावीत् समारुहान्” मट्टिः ।
“अधं धुन्वन्ति कार्ष्णोन्” भाग० ६।१।१५ । णिचि
धावयति दीर्घान्तस्य धूनयति “आ धेनवो धुनयन्ता-
मश्विनीः” ऋ० २।५।१६ । “ह्रस्वस्त्रान्दसः” भा० “नि-
शान्तनारीपरिधानधूननस्तु टामसाऽप्यूरुषु लोचचक्षुषः”
आद्यः । दोषयते तत्त कम्पने चलने “दोषयमानाश्च
महापताकाः” भा० भी० ६० अ० ।

उपसर्गपूर्वकस्तु तत्तदुपसर्गद्वयोत्पद्युते कम्पने चालने च
धु स्त्री धु-कम्पने बा० भावे डु । कम्पने एकाक्षरकोषः ।
धुञ्ज सन्दोषौ क्रोधे जीवने च अक० आत्म० । धुञ्जते अधु-